

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor 2170 Merksem 1

ISSN 0771-5277

Periode: januari – februari – maart 2005

Erkeningsnr. P209674

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Tervuren), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschoot (Amsterdam), W. O. De Prins (Antwerpen).

Redactie-adres: W. O. De Prins, Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen (Belgium).

e-mail: willy.deprins@antwerpen.be.

Jaargang 33, nummer 1

1 maart 2005

Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2004 (Lepidoptera)

Willy De Prins

Abstract. Interesting records of Lepidoptera in Belgium in 2004 (Lepidoptera)
Some new province records and interesting observations are mentioned.

Résumé. Observations intéressantes de Lépidoptères en Belgique en 2004 (Lepidoptera)
Plusieurs données faunistiques nouvelles par province sont également mentionnées, ainsi que quelques observations intéressantes.

Key words: Lepidoptera – faunistics.

De Prins, W.: Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen (willy.deprins@antwerpen.be).

In deze vaste rubriek worden de meest interessante waarnemingen van Lepidoptera uit het voorbije jaar (en eventueel vorige jaren) geciteerd. Vele van de nieuwigheden in dit artikel vermeld, zijn reeds gepubliceerd op de website van de Belgische Lepidoptera (De Prins 2003). De uitgebreide melding "Nieuw voor de provincie Antwerpen" wordt vanaf nu vervangen door "Nieuw voor AN", Brabant = BR, Hainaut = HA, Liège = LG, Limburg = LI, Luxembourg = LX, Namur = NA, Oost-Vlaanderen = OV en West-Vlaanderen = WV.

Nepticulidae

Ectoedemia decentella (Herrich-Schäffer, 1855) (p. 20): 2 ex. werden waargenomen te Kappelen op 09.VIII.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor AN.

Heliozelidae

Antispila metallella (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 23): in oud, nog ongedetermineerd materiaal werd 1 ex. aangetroffen, verzameld te Belvaux op 02.V.1980, leg. G. & W. De Prins. Nieuw voor NA.

Phegea 33 (1) (1.III.2005): 1

Adelidae

Adela violella (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 24): 1 ex. te Lavaux-Ste-Anne op 13.VI.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Tineidae

Stenoptinea cyaneimarmorella (Millière, 1854) (p. 29): 1 ex. waargenomen te Lavaux-Ste-Anne op 02.VII.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA. Tot nu toe was er slechts één melding van deze soort uit België: Brabant, Watermaal, 1♀ op 13.VII.1934 (Janmouille 1955: 82).

Nemapogon cloacella (Haworth, 1828) (p. 30): waargenomen te Nassogne op 16, 19 en 23.VII.2004, telkens 1 ex., leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Gracillariidae

Caloptilia hemidactylella (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 39): op 31.VII.2004 werden enkele bladmijnen verzameld op *Acer pseudoplatanus* te Belvaux, leg. W. De Prins. Dezelfde dag verpopten 2 rupsen onder een lichtgeel membraan. Op 16.VIII.2004 ontpopten de vlindertjes. Nieuw voor NA.

Caloptilia populetorum (Zeller, 1839) (p. 39): 1 ex. werd waargenomen te Kapellen op 09.VIII.2004, leg. C. Steeman. Nieuwe soort voor de Belgische fauna (zie Steeman & De Prins 2005: 33–35)!

Calybites phasianipennella (Hübner, 1813) (p. 39): 1 ex. werd in de late namiddag aangetroffen in het moeras te Chantemelle op 26.VI.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Parornix devoniella (Stainton, 1850) (p. 40): een tiental bladmijnen op *Corylus avellana* te Belvaux op 01.XI.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Yponomeutidae

Yponomeuta rorrella (Hübner, 1796) (p. 43): 1 ex. op licht te Lavaux-Ste-Anne op 02.VII.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Argyresthia spinosella (Stainton, 1849) (p. 44): 1 ex. te Latour op 19.VI.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Ypsolophidae

Ypsolopha mucronella (Scopoli, 1763) (p. 46): Deze soort was slechts van een zeer oud gegeven bekend uit de provincie Luik (De Fré 1858: 120). Pas in 2004 werd een tweede Belgisch exemplaar gemeld, nl. te Wellin, 09.IV.2004, leg. C. Steeman. Dezelfde persoon nam een derde Belgisch exemplaar waar te Lavaux-Sainte-Anne op 17.IV.2004. De rups leeft in een los spinsel op *Euonymus europaeus*. Nieuw voor LX en NA.

Ypsolopha sequella (Clerck, 1759) (p. 46): 1 ex. in een lichtval te Rosières op 27.VI.2004, leg. P. Fontaine. Nieuw voor BR.

Ypsolopha lucella (Fabricius, 1775) (p. 46): 1 ex. in een lichtval te Wellin, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Lyonetiidae

Leucoptera spartifoliella (Hübner, 1813) (p. 52): een gewone soort te Nassogne: 8 ex. op 16.VII.2004, 4 ex. op 21.VII.2004 en 22 ex. op 31.VII.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Ethmiidae

Ethmia quadrillella (Goeze, 1783) (p. 53): Willy Vandemaele nam deze soort gedurende verschillende jaren waar in zijn tuin te Deerlijk, o.a. op 04.V.2004. Nieuw voor WV. *E. quadrillella* is nu bekend uit alle Belgische provincies.

Depressariidae

Agonopteryx nanatella (Stainton, 1849) (p. 54): 1 ex. te Aywaille op 21.VIII.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Elachistidae

Elachista maculicerusella (Bruand, 1859) (p. 56, als *cerusella*): 4 ex. op licht te Lessive op 04.IX.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor de provincie Namur.

Elachista argentella (Clerck, 1759) (p. 57): een exemplaar op licht te Kinrooi op 19.V.2004, leg. M. Jacobs & C. Steeman. Nieuw voor LI.

Scythrididae

Scythris fuscoaenea (Haworth, 1811) (p. 60): 1 ex. te Nazareth (Eke) op 06.VII.2004, leg. S. Wullaert. Nieuw voor OV.

Scythris scopolella (Linnaeus, 1767) (p. 60): op 19 en 20.VI.2004, telkens 1 ex. te Latour, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Oecophoridae

Crassa tinctella (Hübner, 1796) (p. 62): 1 ex. te Trooz op 24.IV.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Coleophoridae

Coleophora peribenanderi Toll, 1943 (p. 67): 1 ex. te Visé op 18.VI.2002, leg. R. Spronck, det. H. van der Wolf. Nieuw voor LG.

Momphidae

Mompha langiella (Hübner, 1796) (p. 70): talrijke ex. werden gekweekt uit mijnen gevonden op *Circaea lutetiana* L. te Tervuren op 03.VI.2004, leg. J. De Prins. Nieuw voor BR.

Mompha sturnipennella (Treitschke, 1833) (p. 70): enkele ex. werden gekweekt uit *Chamerion angustifolium* (L.) Holub, gevonden te Tervuren op 15.VII.2004, leg. S. Sinev. Nieuw voor BR.

Mompha subbistrigella (Haworth, 1828) (p. 70): 1 ex. te Nassogne op 08.VI.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Blastobasidae

Blastobasis phycidella (Zeller, 1839) (p. 71): 1 ex. in een lichtval te Merksem op 08.VI.2004, leg. G. De Prins. Van deze soort waren tot nog toe enkele waarnemingen bekend vanuit de kuststreek. Nieuw voor AN.

Cosmopterigidae

Pancalia leuwenhoekella (Linnaeus, 1761) (p. 74): 1 ex. te Kontich op 22.IV.2004, leg. G. Sallaets. Nieuw voor AN.

Gelechiidae

Gelechia sororculella (Hübner, 1817) (p. 77): 1 ex. te Schoten op 22.VII.2004, leg. L. Janssen. Nieuw voor AN.

Gelechia muscosella Zeller, 1839 (p. 77): 1 ex. te Visé op 15.VIII.2001 en 1 ex. te Aywaille op 11.VI.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Mirificarma mulinella (Zeller, 1839) (p. 77): 1 ex. te Aywaille op 27.VIII.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Athrips mouffetella (Linnaeus, 1758) (p. 78): 1 ex. op licht te Lavaux-Ste-Anne op 06.VIII.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Syncopacma taeniolella (Zeller, 1839) (p. 79): 1 ex. te Aywaille op 21.VI.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Sesiidae

Synanthedon formicaeformis (Esper, 1783) (p. 83): 1 ex. te Wevelgem op 02.VIII.2004, leg. R. Liebeer. Nieuw voor de provincie West-Vlaanderen. Dezelfde soort werd door G. Groenez te Oudenaarde gefotografeerd. Nieuw voor OV.

Synanthedon andrenaeformis (Laspeyres, 1801) (p. 83): 5 ex. zittend op *Viburnum lantana*, de voedselplant van de rups, te Torgny op 26.VI.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX. De soort is nu bekend van drie Belgische provincies: Liège, Luxembourg en Namur.

Tortricidae

Ditula angustiorana (Haworth, 1811) (p. 90): 1 ex. in lichtval op 31.VII.2004 te Nassogne, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Archips crataegana (Hübner, 1799) (p. 91): 1 ex. op licht in het domein Stamprooiersbroek te Kinrooi op 07.VI.2003, leg. M. Jacobs, L. Janssen, G. Sallaets & C. Steeman. Nieuw voor LI.

Cacoecimorpha pronubana (Hübner, 1799) (p. 91): 1 ex. te Oostrozebeke op 24.V.2004 en één te Deerlijk op 25.V.2004, leg. F. Vandemaele. Nieuw voor WV.

Choristoneura diversana (Hübner, 1817) (p. 91): 1 ex. te Lanaye op 30.V.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Endothenia ustulana (Haworth, 1811) (p. 92): 4 ex. te Viersel op 26.VI.2004, leg. L. Janssen. Nieuw voor AN.

Metendothenia atropunctana (Zetterstedt, 1839) (p. 93): 1 ex. op licht op 30.VII.2004 te Houyet, leg. J.-Y. Baugnée, M. Paquay & C. Steeman. Nieuw voor NA.

Ancylis diminutana (Haworth, 1811) (p. 99): 1 ex. in het Stamprooiersbroek te Kinrooi op 30.IV.2004, leg. M. Jacobs & C. Steeman. Nieuw voor LI.

Ancylis achatana (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 99): 2 ex. te Lavaux-Sainte-Anne op 02.VII.2004 en 1 ex. op 17.VII.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Grapholitha discretana (Wocke, 1861) (p. 99): 1 ex. te Trooz op 23.V.2003, leg. R. Spronck, det. F. Groenen. Nieuw voor LG.

Grapholitha gemmiferana (Treitschke, 1835) (p. 99): 1 ex. te Schoten op 08.V.2004, leg. L. Janssen. Nieuw voor AN.

Grapholita compositella (Fabricius, 1775) (p. 99): 1 ex. te Oostrozebeke op 25.V.2004, leg. F. Vandemaele. Nieuw voor WV.

Pammene germmana (Hübner, 1799) (p. 100): 1 ex. op licht te Kinrooi op 19.V.2004, leg. M. Jacobs & C. Steeman. Nieuw voor LI.

Pammene gallicana (Guenée, 1845) (p. 100): 1 ex. te Aywaille op 21.VI.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Pammene ignorata Kuznetzov, 1968 (p. 100): 1 ex. te Theux op 05.V.2003 en 1 ex. te Visé op 16.V.2003, leg. R. Spronck, det. F. Groenen. Nieuw voor LG.

Pammene trauniana (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 100): waargenomen te Trooz op 24.IV.2003, 12.V.2003 en 23.V.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor LG.

Strophedra nitidana (Fabricius, 1794) (p. 101): 1 ex. op licht te Kinrooi op 19.V.2004, leg. M. Jacobs & C. Steeman. Nieuw voor LI.

Pterophoridae

Platyptilia gonodactyla (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 107): 1 ex. in het Bois d'Oro te Wellin op 18.IX.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Cnaemidophorus rhododactyla (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 108): 1 ex. op 06.VII.2004 in de Hobokense-Polder, leg. G. De Prins, 2 ex. op licht in dezelfde lokaliteit op 17.VII.2004, leg. W. De Prins & L. Janssen. Nieuw voor AN.

Buckleria paludum (Zeller, 1841) (p. 108): 1 ex. op 14.VIII.2004 in het Stamprooiersbroek te Kinrooi, leg. M. Jacobs. Nieuw voor LI.

Pyralidae

Galleria mellonella (Linnaeus, 1758) (p. 111): 1 ex. op licht op 05.IX.2004 te Kinrooi, leg. Y. Coenraeds, M. Jacobs & L. Janssen. Nieuw voor LI.

Pempelia palumbella (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 113): 1 ex. op licht op 22.VII.2004 te Nassogne, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Conobathra repandana (Fabricius, 1798) (p. 113): 1 ex. te Oosterzele op 07.VII.2004, leg. J. Vervaeke. Nieuw voor OV.

Trachycera advenella (Zincken, 1818) (p. 113): 1 ex. te Heule op 06.VIII.2004, leg. P. Vantiegheem. Nieuw voor WV.

Ephestia parasitella Staudinger, 1859 (p. 115): het vroegste exemplaar in 2004 werd op 05.V.2004 te Schoten waargenomen, verder op dezelfde vindplaats nogmaals op 10 en 12.VI.2004, telkens 1 ex. De soort werd ook gezien te Mortsel op 29.V.2004 en 08.VI.2004 en te Willebroek op 10.VI.2004, telkens 1 ex. en allemaal leg. L. Janssen. Op 10.VI.2004 en 02.VII.2004 te Kontich, telkens 1 ex., leg. G. Sallaets. Deze soort was tot nu toe enkel bekend van oude waarnemingen uit de provincies Brabant en Namur. Ze blijkt zich recent uit te breiden. Nieuw voor AN.

Crambidae

Scoparia subfuscata Haworth, 1811 (p. 115): 4 ex. in een lichtval op 23.VII.2004 te Wellin, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Eudonia lacustrata (Panzer, 1804) (p. 115): 1 ex. op 02.VII.2004 en 2 ex. op 17.VII.2004 te Lavaux-Sainte-Anne, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Agriphila latistria (Haworth, 1811) (p. 116): 1 ex. op 14.VIII.2004 overdag waargenomen te Merlemont, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Pyrausta despicata (Scopoli, 1763) (p. 119): 1 ex. overdag waargenomen te Merlemont, leg. C. Steeman. Nieuw voor NA.

Sitotroga palealis ([Denis & Schiffermüller], 1775) (p. 119): 1 ex. in de kleiputten te Oostrozebeke op 10.VII.2004, leg. F. Vandemaele. Nieuw voor WV.

Spoladea recurvalis (Fabricius, 1775): Kontich op 08.IX.2004 en op 19.IX.2004, telkens 1 ex. en leg. G. Sallaets. Dit zijn de eerste waarnemingen in België van deze migrerende soort. Volgens de laatste gegevens in *Fauna Europaea* (Nuss *et al.* 2004) werd deze soort reeds in volgende landen in Europa vastgesteld: Azoren, Canarische Eilanden, Corsica, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Madeira, Malta, Nederland, Portugal en Spanje. In de noordelijke streken gaat het telkens om migrerende exemplaren. In de zuidelijke landen is de soort inheems evenals in de subtropische en tropische streken van de hele wereld, waar ze soms schadelijk optreedt in de bietenteelt.

Figuren 1–2: 1.– *Spoladea recurvalis* (Fabricius, 1775), België, Antwerpen, Kontich, 08.IX.2004, leg. G. Sallaets (foto G. Sallaets); 2.– idem, maar 19.IX.2004 (foto W. De Prins).

De rupsen leven, soms gezamenlijk, onder een los spinsel op de bladeren van *Beta vulgaris* L. (Chenopodiaceae). Ze werden ook op andere planten aangetroffen, zoals: *Trianthema postulacastrum* L., *Celosia* sp., *Chenopodium* sp., *Portulaca* sp. en *Amaranthus* sp. De ontwikkelingsduur is erg kort: 1 maand van ei tot imago.

Sphingidae

Proserpinus proserpina (Pallas, 1772) (p. 125): 1 ex. in een lichtval te Rosières op 15.V.2004, leg. P. Fontaine. Nieuw voor BR.

Geometridae

Archiearis parthenias (Linnaeus, 1761) (p. 141): waargenomen te Loker op 29.III.2004, leg. E. Lauwers. Nieuw voor WV.

Stegania trimaculata (De Villers, 1789) (p. 141): 1 ex. waargenomen te Oostende op 07.IX.2004, leg. J. Dellaert. Nieuw voor WV.

Plagodis pulveraria (Linnaeus, 1758) (p. 144): 1 ♂ in het Stamprooiersbroek te Kinrooi op 30.IV.2004, leg. M. Jacobs & C. Steeman. Nieuw voor LI.

Scopula floslactata (Haworth, 1809) (p. 148): 1 ex. in het natuurgebied "Doornpanne" te Koksijde op 20.VII.2004, leg. L. Janssen e.a. Nieuw voor WV.

Idaeia ochrata (Scopoli, 1763) (p. 148): 4 ex. op 17.VII.2004 te Houdrigny, leg. C. Steeman. Nieuw voor LX.

Idaeia serpentata (Hufnagel, 1767) (p. 148): 1 ex. op 17.VI.2004, 7 ex. op 10.VII.2004 en 3 ex. op 17.VII.2004, telkens te Elsenborn, leg. C. Steeman. Nieuw voor LG.

Chloroclysta siterata (Hufnagel, 1767) (p. 151): 1 ex. in lichtval te Oostkamp op 31.III.2004, leg. R. Goemaere. Nieuw voor WV.

Pareulype berberata (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 153): 1 ex. te Rosières op 04.V.2004, leg. P. Fontaine. Nieuw voor BR.

Eupithecia lanceata (Hübner, 1825) (p. 155): 5 ex. werden op licht waargenomen in het Stamprooiersbroek te Kinrooi op 16.IV.2004, leg. Y. Coenraerds, M. Jacobs, G. Lawrysen, C. Steeman en W. Veraghtert. Nieuw voor LI.

Thaumetopoeidae

Thaumetopoea processionea (Linnaeus, 1758) (p. 159): 1 ex. in een lichtval te Ternat op 05.VIII.2004, leg. S. Van Cleynenbreugel. Nieuw voor BR.

Noctuidae

Cryphia algae (Fabricius, 1775) (p. 162): 1 ex. in het natuurgebied "Doornpanne" te Koksijde op 20.VII.2004, leg. L. Janssen e.a. Nieuw voor WV.

Mormo maura (Linnaeus, 1758) (p. 168): 1 ex. op licht in het centrum van Gent op 16.VII.2004, leg. A. De Rycke. Nieuw voor OV. Een exemplaar werd eveneens aangetroffen te Oostende op 02.IX.2004, leg. J. Dellaert & T. Goethals. Nieuw voor WV.

Chloanthe hyperici (Denis & Schiffermüller, 1775) (p. 169): 1 ex. op licht te Hoboken-Polder op 20.V.2004, leg. G. De Prins. Nieuw voor AN.

Conistra rubiginosa (Scopoli, 1763) (p. 170): 1 ex. te Heule op 13.IX.2004, leg. P. Vantieghem; verscheidene exemplaren op appelschijfjes te Deerlijk van 14 tot 22.XI.2004, leg. W. Vandemaele. Nieuw voor WV.

Dryobotodes eremita (Fabricius, 1775) (p. 171): 2 ex. in een lichtval te Oostkamp op 22.IX.2003, leg. R. Goemaere. Nieuw voor WV.

Lithophane leautieri (Boisduval, 1829) (p. 171): 1 ex. op licht te Kontich op 27.IX.2004, leg. G. Sallaets; een 2de ex. te Kapellen op 12.X.2004, leg. C. Steeman. Nieuw voor AN.

Rhyacia simulans (Hufnagel, 1766) (p. 177): 1 ex. in het natuurgebied "Doornpanne" te Koksijde op 20.VII.2004, leg. L. Janssen e.a. Nieuw voor WV.

Lymantriidae

Arctornis l-nigrum (O. F. Müller, 1764) (p. 182): 1 ex. in het Bois de Bourlers op 22.VII.2004, leg. Thierry Kinet. Nieuw voor HA.

Arctiidae

Euplagia quadripunctaria (Poda, 1761) (p. 186): 1 ex. op licht te Kontich op 19.VIII.2004, leg. G. Sallaets. Nieuw voor AN.

Dankwoord

Ik dank de volgende personen voor het meedelen van hun waarnemingen: J.-Y. Bagnée, Y. Coenraerds, D. De Groote, J. Dellaert, G. De Prins, A. De Rycke, D. D'Hert, P. Fontaine, R. Goemaere, T. Goethals, M. Jacobs, L. Janssen, T. Kinet, E. Lauwers, G. Lawrysen, R. Liebeer, M. Paquay, G. Sallaets, R. Spronck, C. Steeman, T. Temmerman, F. en W. Vandemaele, P. Vantieghem, J. Vanwijnsberghe, W. Veraghtert en G. Vergauwen.

Bibliografie

- De Fré, Ch., 1858. Catalogue des Microlépidoptères de Belgique. — *Annales de la Société entomologique belge* 2: 45–162.
- De Prins, W., 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — *Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen* 92: 1–236.
- De Prins, W., 2003. Website "Catalogue of the Lepidoptera of Belgium". — <http://home.tiscali.be/be013549/82/Checklists/Lepidoptera/LepMain.htm>.
- Janmouille, E., 1955. Espèces nouvelles pour la faune belge (suite). — *Lambillionea* 55: 3–4, 53–54, 82.
- Nuss, M., Speidel, W. & Segerer, A., 2004. Fauna Europaea: Tortricidae. In: Karsholt, O. & Nieukerken, E.J. van (eds.), Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. — *Fauna Europaea version 1.1*, <http://www.faunaeur.org>.
- Steeman, C. & De Prins, J., 2005. *Caloptilia populetorum*, nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera, Gracillariidae). — *Phegea* 32(1): 33–35.